Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

19. prosince 2024*

„Řízení o předběžné otázce – Azylová politika – Nařízení (EU) č. 604/2013 – Článek 3 odst. 2 – Přemístění žadatele o azyl do členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu – Článek 4 Listiny základních práv Evropské unie – Riziko nelidského či ponižujícího zacházení – Důkazní prostředky a důkazní standard při prokazování skutečného rizika nelidského či ponižujícího zacházení vyplývajícího ze systémových nedostatků, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí žadatelů v příslušném členském státě – Rozhodnutí příslušného členského státu pozastavit přebírání žadatelů o azyl nebo jejich přijímání zpět“

Ve spojených věcech C-185/24 a C-189/24 [Tudmur] [i],

jejichž předmětem jsou dvě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutími Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen (Vrchní správní soud spolkové země Severní Porýní-Vestfálsko, Německo) ze dne 14. února 2024, došlými Soudnímu dvoru ve dnech 7. a 8. března 2024, v řízeních

RL (C-185/24),

QS (C-189/24)

proti

Bundesrepublik Deutschland,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení: K. Jürimäe (zpravodajka), předsedkyně senátu, K. Lenaerts, předseda Soudního dvora, M. Gavalec, Z. Csehi a F. Schalin, soudci,

generální advokát: M. Szpunar,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

* Jednací jazyk: němčina.

[i] Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádného z účastníků řízení.

s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za německou vládu: J. Möller a R. Kanitz, jako zmocněnci,

– za dánskou vládu: D. Elkan, M. Jespersen a C. Maertens, jako zmocněnci,

– za francouzskou vládu: R. Bénard a O. Duprat-Mazaré, jako zmocněnci,

– za italskou vládu: G. Palmieri, jako zmocněnkyně, ve spolupráci s: L. D'Ascia a D. G. Pintus, avvocati dello Stato,

– za rakouskou vládu: A. Posch, J. Schmoll a M. Kopetzki, jako zmocněnci,

– za finskou vládu: H. Leppo, jako zmocněnkyně,

– za Evropskou komisi: A. Katsimerou a B. Schima, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu čl. 3 odst. 2 druhého pododstavce nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (Úř. věst. 2013, L 180, s. 31, dále jen „nařízení Dublin III“).

2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci dvou sporů mezi syrskými státními příslušníky na jedné straně a Bundesrepublik Deutschland (Spolková republika Německo) na straně druhé ve věci rozhodnutí, jimiž byly odmítnuty jejich žádosti o azyl a nařízeno jejich vyhoštění do Itálie.

Právní rámec

Unijní právo

3 Článek 4 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) stanoví:

„Nikdo nesmí být mučen ani podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.“

4 Body 4 a 5 odůvodnění nařízení Dublin III zní:

„(4) Podle závěrů z Tampere by měl tento společný evropský azylový systém v krátké době rovněž zahrnovat jasnou a proveditelnou metodu určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl.

(5) Tato metoda by měla být založena na objektivních a spravedlivých kritériích jak pro členské státy, tak pro dotčené osoby. Mělo by být zejména možné urychleně určit příslušný členský stát tak, aby byl zaručen účinný přístup k řízení o poskytnutí mezinárodní ochrany a aby nebyl ohrožen cíl urychleného vyřízení žádostí o mezinárodní ochranu.“

5 Článek 3 tohoto nařízení, nadepsaný „Přístup k řízení o posouzení žádosti o mezinárodní ochranu“, v odstavcích 1 a 2 stanoví:

„1. Členské státy posuzují jakoukoli žádost o mezinárodní ochranu učiněnou státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti na území kteréhokoli z nich, včetně na hranicích nebo v tranzitním prostoru. Žádost posuzuje jediný členský stát, který je příslušný podle kritérií stanovených v kapitole III.

2. Pokud nemůže být na základě kritérií vyjmenovaných v tomto nařízení určen příslušný členský stát, je k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu příslušný první členský stát, ve kterém byla žádost podána.

Není-li možné přemístit žadatele do členského státu, který byl primárně určen jako příslušný, protože existují závažné důvody se domnívat, že dochází k systematickým [k systémovým] nedostatkům, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí žadatelů v daném členském státě, které s sebou nesou riziko nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 [Listiny], členský stát, který vede řízení o určení příslušného členského státu, pokračuje v posuzování kritérií stanovených v kapitole III, aby zjistil, jestli nemůže být určen jako příslušný jiný členský stát.

Pokud podle tohoto odstavce nelze provést přemístění do žádného členského státu určeného na základě kritérií stanovených v kapitole III ani do prvního členského státu, v němž byla žádost podána, členský stát, který vede řízení o určení příslušného členského státu, se stává příslušným členským státem.“

Německé právo

6 Ustanovení § 29 odst. 1 Asylgesetz (zákona o azylu) ve znění vyhlášeném dne 2. září 2008 (BGBl. 2008 I, s. 1798) a naposledy pozměněného článkem 1 zákona ze dne 19. prosince 2023 (BGBl. 2023 I, č. 382) stanoví:

„Žádost o azyl je nepřípustná, pokud

1. je k vedení azylového řízení

a) podle nařízení [Dublin III] […]

příslušný jiný stát […]“

Spory v původních řízeních a předběžné otázky

7 RL a QS jsou syrští státní příslušníci. První z nich podal v Německu žádost o azyl dne 30. prosince 2021 a druhý dne 15. února 2022.

8 Na základě informací obsažených v databázi Eurodac bylo ale zjištěno, že státem příslušným k posouzení obou žádostí o azyl je Italská republika.

9 Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky, Německo) (dále jen „spolkový úřad“) proto požádal Italskou republiku o převzetí RL a QS. Tato žádost zůstala bez odpovědi.

10 Následně spolkový úřad rozhodnutími ze dne 31. března a 19. dubna 2022 žádosti o azyl RL a QS odmítl jako nepřípustné na základě § 29 odst. 1 bodu 1 písm. a) zákona o azylu ve znění zákona ze dne 19. prosince 2023 s odůvodněním, že k posouzení jejich žádostí o azyl je příslušná Italská republika. Nařídil rovněž vyhoštění těchto žadatelů do Itálie.

11 RL i QS podali proti těmto rozhodnutím žalobu k Verwaltungsgericht Düsseldorf (Správní soud v Düsseldorfu, Německo). Ten usneseními ze dne 25. a 29. dubna 2022 žalobám přiznal odkladný účinek. Jeho rozsudky ze dne 11. a 13. května 2022 byla rozhodnutí spolkového úřadu zrušena.

12 Spolková republika Německo podala proti těmto rozsudkům odvolání k Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen (Vrchní správní soud spolkové země Severní Porýní-Vestfálsko, Německo), který je předkládajícím soudem.

13 Když ještě odvolací řízení probíhala, zaslalo italské oddělení Dublin dne 5. prosince 2022 všem odděleným Dublin oběžník. Tento oběžník zněl následovně:

„Tímto Vám oznamujeme, že z nenadálých technických důvodů souvisejících s tím, že již nejsou k dispozici žádná přijímací zařízení, žádáme, aby členské státy počínaje zítřkem dočasně pozastavily přemísťování do Itálie s výjimkou případů sloučení rodin s nezletilými osobami bez doprovodu.

Podrobnější informace o trvání tohoto opatření budou následovat.“

14 Dne 7. prosince 2022 zaslalo italské oddělení Dublin druhý oběžník. V něm se uvádělo:

„Tímto navazuji na předchozí oznámení ze dne 5. prosince o pozastavení přemísťování žadatelů s výjimkou případů sloučení rodin s nezletilými osobami, protože již nejsou k dispozici žádná přijímací zařízení.

Vzhledem k vysokému počtu nově příchozích na námořní i pozemní hranici Vás informujeme o nutnosti přehodnotit harmonogram přijímání státních příslušníků třetích zemí, a to i s ohledem na nedostatek volných míst v přijímacích zařízeních.“

15 Odvolání uvedená v bodě 12 tohoto rozsudku byla usneseními předkládajícího soudu ze dne 21. června 2023 zamítnuta. Předkládající soud měl za to, že se Spolková republika Německo stala příslušnou k posouzení žádostí o azyl RL a QS v souladu s čl. 3 odst. 2 třetím pododstavcem nařízení Dublin III, neboť přemístění těchto žadatelů do Itálie nebylo možné provést.

16 Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správní soud, Německo) tato usnesení zrušil a vrátil věci předkládajícímu soudu k novému posouzení a rozhodnutí.

17 Předkládající soud v tomto rámci poukazuje na to, že v souladu s ustanoveními nařízení Dublin III je k posouzení předmětných žádostí o azyl příslušná Italská republika. Odmítnutí těchto žádostí pro nepřípustnost proto podle něj bylo možné, ledaže by se Spolková republika Německo stala příslušným členským státem na základě čl. 3 odst. 2 druhého a třetího pododstavce tohoto nařízení z důvodu „systémových nedostatků“, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí žadatelů o mezinárodní ochranu v Itálii, které by s sebou nesly riziko nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny.

18 Předkládající soud se přitom domnívá, že je nutné vyjasnit výklad pojmu „systémové nedostatky“ ve smyslu čl. 3 odst. 2 druhého pododstavce tohoto nařízení. Klade si otázku, zda jsou dány systémové nedostatky, odmítne-li příslušný členský stát přebírat nebo přijímat zpět žadatele o mezinárodní ochranu na předem neurčenou dobu s výjimkou několika málo individuálních případů.

19 Podle předkládajícího soudu by měla být tato otázka zodpovězena kladně. Italská republika, která vědomě odmítla přebírat či přijímat zpět žadatele o azyl, jim podle něj takto přímo odpírá přístup k azylovému řízení a možnost jejich přijetí.

20 Pro případ, že tato otázka měla být zodpovězena záporně, se však předkládající soud ještě táže, jakým způsobem může posoudit existenci systémových nedostatků v případě, kdy příslušný členský stát odmítá přebírání žadatelů o azyl či jejich přijímání zpět. V takovém případě je totiž podle něj nemožné získat objektivní, spolehlivé, přesné a řádně aktualizované údaje o azylovém řízení a o podmínkách přijímání žadatelů o azyl , které jsou pro takové posouzení nezbytné.

21 Za těchto podmínek se Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen (Vrchní správní soud spolkové země Severní Porýní-Vestfálsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 3 odst. 2 druhý pododstavec [nařízení Dublin III] vykládán v tom smyslu, že v členském státě, který byl primárně určen jako příslušný, dochází k systémovým nedostatkům, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí žadatelů, které s sebou nesou riziko nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 [Listiny], jestliže tento členský stát na předem neurčenou dobu zásadně odmítá přebírání žadatelů o azyl nebo jejich přijímání zpět vzhledem ke státem nařízenému pozastavení souhlasu s přemísťováním žadatelů?

2) Je-li odpověď na první otázku záporná, musí být čl. 3 odst. 2 druhý pododstavec [nařízení Dublin III] vykládán v tom smyslu, že požadavky unijního práva na objasnění skutkového stavu, které vyžadují zjištění objektivních, spolehlivých, přesných a řádně aktualizovaných údajů o azylovém řízení a podmínkách přijetí žadatelů, kteří mají být přemístěni, jsou zmírněny, pokud nalézací soud tyto údaje nemůže získat, nýbrž by mohl zjistit pouze hypotetický skutkový stav, protože zvažovaný členský stát na předem neurčenou dobu zásadně odmítá přebírání žadatelů o azyl nebo jejich přijímání zpět vzhledem ke státem nařízenému pozastavení souhlasu s přemísťováním žadatelů?“

Řízení před Soudním dvorem

22 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 25. dubna 2024 byly věci C-185/24 a C-189/24 spojeny pro účely písemné a ústní části řízení i pro účely rozsudku.

23 Předseda Soudního dvora téhož dne rozhodl, že věci budou projednány přednostně.

24 Žádost předkládajícího soudu o projednání věcí ve zrychleném řízení podle článku 105 jednacího řádu Soudního dvora byla usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 7. června 2024 zamítnuta.

K předběžným otázkám

K přípustnosti

25 Italská vláda namítá nepřípustnost druhé otázky, která je podle ní čistě hypotetická, neboť předpoklad ohledně důvodů pozastavení přemísťování do Itálie, na němž se tato otázka zakládá, je podle ní nesprávný a odporuje zásadě vzájemné důvěry.

26 Podle ustálené judikatury platí, že se na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí v rámci své odpovědnosti a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Soudní dvůr může rozhodování o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem odmítnout pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jedná-li se o hypotetický problém nebo také nedisponuje-li Soudní dvůr skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny [rozsudek ze dne 18. června 2024, Bundesrepublik Deutschland (Účinek rozhodnutí o přiznání postavení uprchlíka), C-753/22, EU:C:2024:524, bod 44 a citovaná judikatura].

27 V projednávané věci z žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce jednoznačně vyplývá, že se druhá otázka týká výkladu norem unijního práva relevantních pro účely sporů v původních řízeních. Dále vzhledem k tomu, že právní a skutkový rámec sporů v původních řízeních zjišťuje předkládající soud v rámci své odpovědnosti, nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat předpoklady, na nichž jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce založeny.

28 Z toho plyne, že druhá otázka je přípustná.

K věci samé

29 Podstatou otázek předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda musí být čl. 3 odst. 2 druhý pododstavec nařízení Dublin III vykládán v tom smyslu, že v členském státě určeném jako příslušný na základě kritérií stanovených v kapitole III tohoto nařízení lze konstatovat existenci systémových nedostatků, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí žadatelů o mezinárodní ochranu, které s sebou nesou riziko nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny, již na základě samotného důvodu, že tento členský stát jednostranně pozastavil přebírání těchto žadatelů a jejich přijímání zpět. Pro případ záporné odpovědi se předkládající soud táže, na základě jakých skutečností může v daném případě určit existenci takových nedostatků.

30 Je třeba připomenout, že unijní právo spočívá na základním předpokladu, že každý členský stát sdílí se všemi ostatními členskými státy řadu společných hodnot, na nichž je Evropská unie založena, jak je uvedeno v článku 2 SEU, a uznává, že s ním ostatní členské státy tyto hodnoty sdílejí. Tento předpoklad znamená – a zároveň odůvodňuje – existenci vzájemné důvěry

členských států v uznání těchto hodnot, a tedy i v dodržování unijního práva, které tyto hodnoty uplatňuje, jakož i v to, že jejich vnitrostátní právní řády mohou zajistit rovnocennou a účinnou ochranu základních práv uznaných Listinou zejména v jejích článcích 1 a 4, jež zakotvují jednu ze základních hodnot Unie a jejích členských států, a sice lidskou důstojnost, která zahrnuje mimo jiné zákaz nelidského či ponižujícího zacházení [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 19. března 2019, Jawo, C-163/17, EU:C:2019:218, bod 80, a ze dne 29. února 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vzájemná důvěra v případě přemístění), C-392/22, EU:C:2024:195, bod 43 a citovaná judikatura].

31 Zásada vzájemné důvěry mezi členskými státy má v unijním právu zásadní význam, neboť umožňuje vytvoření a zachování prostoru bez vnitřních hranic. Zásada vzájemné důvěry zejména v souvislosti s prostorem svobody, bezpečnosti a práva konkrétně každému z těchto států ukládá, aby až na výjimečné okolnosti vycházel z toho, že všechny ostatní členské státy dodržují unijní právo, a zejména základní práva, která uznává unijní právo [rozsudky ze dne 19. března 2019, Jawo, C-163/17, EU:C:2019:218, bod 81 a citovaná judikatura, a ze dne 29. února 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vzájemná důvěra v případě přemístění), C-392/22, EU:C:2024:195, bod 44].

32 V kontextu společného evropského azylového systému, a zejména nařízení Dublin III, je proto třeba předpokládat, že zacházení s žadateli o mezinárodní ochranu v každém členském státě splňuje požadavky Listiny, Úmluvy o právním postavení uprchlíků, podepsané v Ženevě dne 28. července 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, sv. 189, s. 150, č. 2545 (1954)], která vstoupila v platnost dne 22. dubna 1954, doplněné Protokolem o právním postavení uprchlíků uzavřeným v New Yorku dne 31. ledna 1967, jenž vstoupil v platnost dne 4. října 1967, a Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 19. března 2019, Jawo, C-163/17, EU:C:2019:218, bod 82 a citovaná judikatura, a ze dne 29. února 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vzájemná důvěra v případě přemístění), C-392/22, EU:C:2024:195, bod 45].

33 Nelze nicméně vyloučit, že tento systém v praxi naráží v určitém členském státě na závažné problémy ve fungování, takže existuje vážné riziko, že žadatelé o mezinárodní ochranu budou v případě přemístění do tohoto členského státu vystaveni zacházení, které je neslučitelné s jejich základními právy [rozsudky ze dne 19. března 2019, Jawo, C-163/17, EU:C:2019:218, bod 83 a citovaná judikatura, a ze dne 29. února 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vzájemná důvěra v případě přemístění), C-392/22, EU:C:2024:195, bod 46].

34 Článek 3 odst. 2 druhý pododstavec nařízení Dublin III v tomto smyslu stanoví, že žadatel o mezinárodní ochranu nesmí být přemístěn do členského státu příslušného k posouzení jeho žádosti, existují-li závažné důvody se domnívat, že z důvodu systémových nedostatků, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí žadatelů o takovou ochranu v tomto členském státě, by dotčený žadatel byl vystaven riziku nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny [rozsudek ze dne 29. února 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vzájemná důvěra v případě přemístění), C-392/22, EU:C:2024:195, bod 47]. V souladu s čl. 3 odst. 2 druhým a třetím pododstavcem tohoto nařízení se v takovém případě členský stát, který vede řízení o určení příslušného členského státu, stává příslušným členským státem k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu, pokud po pokračujícím posouzení kritérií stanovených v kapitole III tohoto nařízení konstatuje, že není možné provést přemístění žadatele do členského státu určeného na základě těchto kritérií nebo do prvního členského státu, v němž byla žádost podána (rozsudek ze dne 19. března 2019, Jawo, C-163/17, EU:C:2019:218, bod 86).

35 Z článku 3 odst. 2 druhého pododstavce nařízení Dublin III přitom jednoznačně vyplývá, že přemístění žadatele o mezinárodní ochranu do příslušného členského státu znemožňují pouze „systémové nedostatky“, které „s sebou nesou riziko nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 [Listiny]“. Toto ustanovení takto stanoví dvě kumulativní podmínky [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. února 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vzájemná důvěra v případě přemístění), C-392/22, EU:C:2024:195, body 57 a 58].

36 První z těchto dvou podmínek, který se týká existence „systémových nedostatků“, je naplněna, jestliže dané nedostatky přetrvávají a týkají se obecně azylového řízení a podmínek přijetí, které se vztahují na žadatele o mezinárodní ochranu, nebo přinejmenším na určité skupiny žadatelů o mezinárodní ochranu jako celek [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. února 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vzájemná důvěra v případě přemístění), C-392/22, EU:C:2024:195, bod 59].

37 Tyto nedostatky dále musí dosahovat obzvláště vysoké míry závažnosti, která závisí na všech skutečnostech případu. Této míry závažnosti by bylo dosaženo, pokud by se osoba, která je zcela závislá na veřejné podpoře, v důsledku nezájmu orgánů členského státu nezávisle na své vůli a osobní volbě ocitla v situaci silné materiální deprivace, v níž by nemohla uspokojovat své nejzákladnější potřeby, jako je zejména potřeba se najíst, umýt a ubytovat, a kterou by bylo poškozováno její tělesné či duševní zdraví nebo v důsledku které by se ocitla v zanedbaném stavu, jenž je v rozporu s lidskou důstojností. Uvedená míra závažnosti se tudíž nemůže vztahovat na situace, které třebaže se vyznačují značnou nejistotou či podstatným zhoršením životních podmínek dotčené osoby, neznamenají krajní hmotnou nouzi, při níž by se tato osoba ocitla v natolik závažné situaci, že ji lze stavět na roveň nelidskému či ponižujícímu zacházení (v tomto smyslu viz rozsudek ze 19. března 2019, Jawo, C-163/17, EU:C:2019:218, body 91 až 93, a usnesení ze dne 13. listopadu 2019, Hamed a Omar, C-540/17 a C-541/17, EU:C:2019:964, bod 39).

38 Druhá podmínka, která se týká existence rizika takového zacházení, je naplněna, pokud s sebou tyto systémové nedostatky nesou riziko, že dotyčná osoba bude vystavena zacházení, které je v rozporu s článkem 4 Listiny [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. února 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vzájemná důvěra v případě přemístění), C-392/22, EU:C:2024:195, bod 62].

39 Pokud jde o posouzení těchto podmínek soudem, který rozhoduje o opravném prostředku proti rozhodnutí o přemístění, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že má-li takový soud k dispozici důkazy, které předložila dotčená osoba za účelem prokázání existence takového rizika, je tento soud povinen na základě objektivních, spolehlivých, přesných a řádně aktualizovaných údajů a s ohledem na standard ochrany základních práv zaručený unijním právem posoudit, zda jsou naplněny obě podmínky uvedené v čl. 3 odst. 2 druhém pododstavci nařízení Dublin III [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 19. března 2019, Jawo, C-163/17, EU:C:2019:218, bod 90, a ze dne 30. listopadu 2023, Ministero dell’Interno a další (Společný informační leták – Nepřímé navrácení), C-228/21, C-254/21, C-297/21, C-315/21 a C-328/21, EU:C:2023:934, bod 136]. Uvedený soud musí rovněž z vlastního podnětu zohlednit relevantní informace, které jsou mu známy, aby mohl rozhodnout o použití čl. 3 odst. 2 druhého pododstavce nařízení Dublin III [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. února 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vzájemná důvěra v případě přemístění), C-392/22, EU:C:2024:195, bod 77].

40 Z této judikatury vyplývá – jak uvedla Evropská komise spolu se všemi vládami, které před Soudním dvorem předložily vyjádření – že existenci systémových nedostatků, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí, vystavujících žadatele vážnému riziku nelidského či

ponižujícího zacházení nelze presumovat na základě samotné skutečnosti, že příslušný členský stát jednostranně a v rozporu se svými povinnostmi v rámci společného evropského azylového systému oznámil pozastavení veškerého přemisťování žadatelů o mezinárodní ochranu na své území, a tím pádem i postupy přebírání a zpětného přijímání těchto žadatelů. Existenci takových nedostatků a takového rizika lze naopak prokázat teprve po provedení konkrétní analýzy založené na objektivních, spolehlivých, přesných a řádně aktualizovaných údajích.

41 Tento výklad potvrzují cíle nařízení Dublin III, jehož smyslem je zejména stanovit jasnou a proveditelnou metodu určení příslušného členského státu a zabránit druhotným přesunům žadatelů o azyl mezi členskými státy [rozsudek ze dne 30. listopadu 2023, Ministero dell'Interno a další (Společný informační leták – Nepřímé navrácení), C-228/21, C-254/21, C-297/21, C-315/21 a C-328/21, EU:C:2023:934, bod 141 a citovaná judikatura].

42 Členský stát určený jako příslušný na základě kritérií stanovených v kapitole III nařízení Dublin III se přitom nemůže pouhým jednostranným oznámením zbavit odpovědnosti, kterou na něj toto nařízení klade, protože taková možnost by vedla k nerespektování těchto kritérií a mohla by takto ohrozit řádné fungování systému zavedeného tímto nařízením. Pokud by se dále mělo vycházet z toho, že z takového jednostranného oznámení lze vyvodit existenci systémových nedostatků, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí žadatelů, způsobujících vážné riziko nelidského či ponižujícího zacházení, a to tak, že brání veškerému přemisťování žadatelů o mezinárodní ochranu do příslušného členského státu a vedou k tomu, že namísto tohoto členského státu se stává příslušným členský stát druhotného přesunu, mohlo by to povzbuzovat k takovým přesunům nabádáním žadatelů, aby ve své migrační cestě pokračovali do dalšího členského státu, který by jim patrně nabídl příznivější podmínky.

43 Skutečnost, že členský stát určený jako příslušný na základě kritérií stanovených v kapitole III nařízení Dublin III jednostranně pozastavil přebírání žadatelů o mezinárodní ochranu a jejich přijímání zpět, tedy sama o sobě nemůže být důvodem pro konstatování podle čl. 3 odst. 2 druhého pododstavce tohoto nařízení, že dochází k systémovým nedostatkům, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí žadatelů o mezinárodní ochranu v tomto členském státě, které s sebou nesou riziko nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny.

44 I v takovém případě je tedy na soudu, který rozhoduje o opravném prostředku proti rozhodnutí o přemístění, aby existenci takových systémových nedostatků a rizika nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny posuzoval za podmínek uvedených v judikatuře připomenuté v bodech 35 až 39 tohoto rozsudku.

45 Vzhledem k pochybnostem předkládajícího soudu je v této souvislosti třeba dodat, že toto posouzení – které musí být založeno na objektivních, spolehlivých, přesných a řádně aktualizovaných kritériích – se sice zčásti nutně dotýká dění v budoucnosti, neboť příslušný soud má prozkoumat rizika pro dotyčného jednotlivce přímo v okamžiku přemístění, v průběhu azylového řízení nebo po jeho skončení [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 19. března 2019, Jawo, C-163/17, EU:C:2019:218, bod 88, a ze dne 30. listopadu 2023, Ministero dell'Interno a další (Společný informační leták – Nepřímé navrácení), C-228/21, C-254/21, C-297/21, C-315/21 a C-328/21, EU:C:2023:934, bod 135], avšak nejedná se o posouzení nemožné ani čistě hypotetické.

46 Z judikatury Soudního dvora totiž vyplývá, že soud, který rozhoduje o opravném prostředku proti rozhodnutí o přemístění, může pro účely tohoto posouzení zohlednit všechny dostupné dokumenty, například pravidelné a shodující se zprávy mezinárodních nevládních organizací

popisující praktické obtíže, které vyvolává uplatňování společného evropského azylového systému v daném členském státě, dokumenty vydané Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, jakož i dokumenty a výměnu informací proběhlou v rámci uplatňování systému vzešlého z nařízení Dublin III (obdobně viz rozsudek ze dne 21. prosince 2011, N. S. a další, C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, body 90 a 91), tak, aby byl schopen prokázat existenci takových systémových nedostatků a rizika nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny.

47 Z výše uvedených důvodů je třeba na položené otázky odpovědět tak, že čl. 3 odst. 2 druhý pododstavec nařízení Dublin III musí být vykládán v tom smyslu, že

– existence systémových nedostatků, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí žadatelů o mezinárodní ochranu, které s sebou nesou riziko nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny, v členském státě určeném jako příslušný na základě kritérií stanovených v kapitole III tohoto nařízení, nemůže být konstatována na základě samotného důvodu, že tento členský stát jednostranně pozastavil přebírání těchto žadatelů a jejich přijímání zpět;

– takové konstatování lze učinit pouze po provedení analýzy všech relevantních informací na základě objektivních, spolehlivých, přesných a řádně aktualizovaných údajů.

K nákladům řízení

48 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původních řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporům probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Článek 3 odst. 2 druhý pododstavec nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států,

musí být vykládán v tom smyslu, že

existence systémových nedostatků, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí žadatelů o mezinárodní ochranu, které s sebou nesou riziko nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny základních práv Evropské unie, v členském státě určeném jako příslušný na základě kritérií stanovených v kapitole III tohoto nařízení, nemůže být konstatována na základě samotného důvodu, že tento členský stát jednostranně pozastavil přebírání těchto žadatelů a jejich přijímání zpět.

Takové konstatování lze učinit pouze po provedení analýzy všech relevantních informací na základě objektivních, spolehlivých, přesných a řádně aktualizovaných údajů.

Podpisy